

Ordsprogenes Bog – troens liv i praksis

Indhold

Indledning

Studie 1: Guds frygt (Ordsp 1,1-19)

Studie 2: Far og søn (Ordsp 2,1-3,12)

Studie 3: Seksuel integritet (Ords 5,1-23)

Studie 4: Visdommen (Ordsp 8,1-31)

Studie 5: Arbejde

Studie 6: Ords magt

Studie 7: En dygtig kvinde (Ordsp 31,10-31)

Jeg har længe ønsket at skrive en indledning til ordsprogenes Bog. Det er en bog, som betager mig. Den er fyldt med visdomsord og ordsprog, men ikke bare det. Den indeholder også længere afsnit, som sætter begreber som visdom og guds frygt på dagsordenen.

Når mennesker, siger til mig, at Bibelen er vanskelig at læse og irrelevant for mit liv og min hverdag, så tænker jeg på Ordsprogenes Bog som et godt sted at finde lavpraktisk og livsnær visdom til troens liv i praksis.

Hvordan skal jeg opdrage mine børn? Hvad er en god hustru? Hvordan skal jeg handle overfor min næste, som er i nød? Hvilken vej skal jeg gå i livet? Hvordan håndterer jeg vrede? I hvor høj grad skal jeg lytte, og i hvor høj grad skal jeg tale? Er jeg doven? Hvor finders glæden? Hvad er sladder og hvad er ikke? Hvordan er man en god nabo? Hvordan håndterer man magt bedst?

Det er nogen af de praktiske anvendelser som Ordsprogenes Bog kan munde ud i. Så sig ikke at Bibelen ikke er relevant for hverdagslivet!

Lidt info om bogen

Ordsprogenes Bog er en del af Bibelens visdomslitteratur, sammen med Jobs Bog, Højsangen og Prædikerens Bog. Det er bøger som beskriver livet, når det er smukkeste og dejligst, men også når det er sværest og mest uretfærdigt.

Visdomslitteraturen stammer fra Israels konge Salomo, Davids søn og efterfølger. I 1 Kongebog kapitel 3,1-15 fortælles det, hvordan Gud i en drøm vil give Salomo, hvad han ønsker. Salomo beder Gud, "Giv din tjener et lydøret hjerte, så jeg kan herske over dit folk og skelne mellem godt og ondt!" (1 Kong 3,9). Gud synes godt om Salomos bøn og siger "Nu giver jeg dig så stor visdom og forstand i hjertet, at der aldrig tidligere har været og heller ikke siden skal komme nogen som dig." (1 Kong 3,14). Rygtet om hans visdom spredtes til hele verden, så selv Dronningen af Saba kommer fra Ethiopien, ene og alene for at se hans rigdom og lytte til hans visdom (1 Kong 10,1-13).

Salomo forfattede tre tusind ordsprog, over tusind sange, og han havde kæmpe viden inden for biologi og botanik (1 Kong 5,12-14). Det er denne akkumulerede viden, som han selv har skrevet ned, og som hans efterfølgere har samlet i det, vi i dag kender som Ordsprogenes Bog (Ordsp 25,1). Foruden Salomos visdomsord er der også ord af Agur (kapitel 30) og Lemuel (kapitel 31).

Bogen er inddelt i tre dele.

1. Første del udgøres af kapitel 1-9 og består af en række taler fra en far til sin søn. Indimellem disse far-søn-taler finder vi også fire visdomstaler (1,22-33, 3,13-20, 8 og 9), hvor visdommen er personificeret som en kvinde!
2. Anden del er kapitel 10-29, som består af en lang kæde af enkeltstående ordsprog, som er skrevet, så de er nemme

at huske udenad, ligesom de ordsprog vi bruger i vores dagligsprog, fx "Æblet falder ikke langt fra stammen." For at tage et huskværdigt eksempel fra bogen kunne man nævne: "Hellere bo i en krog på taget//end dele hus med en stridbar kone." (Ordsp 21,9).

3. Tredje del, kapitel 30-31, består af de to ordsprog af hhv Agur og Lemuel.

Karakterdannelse frem for viden

Når vi hører ordet visdom, så tænker vi umiddelbart noget med erkendelse af viden. Men det er ikke det, der først og fremmest menes med visdom i Ordsprogenes Bog. Her skal man snarere forstå visdom som udtryk for viden der bliver omsat i praksis. Og det skal heller ikke forstås alene i ydre forstand som færdigheder, men også i indre forstand som karakterdannelse. Målet med bogen er at du må tilegne dig og udvikle *din karakter*.

En høj moralsk karakter består dybest set i, at man ikke kun handler godt og rigtigt, fordi man selv får noget ud af det, eller fordi man bliver set og rost for det, men alene fordi det er godt i sig selv. Det handler altså om at handle retfærdigt selvom ingen ser det.

Det er en bog der henvender sig primært til den yngre generation. Det er i barndommen og ungdommen at vi formes til dem vi er. Det er mens vi stadig er unge, at de bedste muligheder findes for at skabe sunde rutiner i livet. Når bogen begynder med far-til-søn-talerne er det et udtryk for dette, at bogen direkte henvender sig til den opvoksende generation. Det udelukker selvfølgelig ikke den modne kristne fra at finde visdom i bogen!

Evangeliet i Ordsprogenes Bog

Et rigtig godt spørgsmål at stille sig selv, når man møder en bibelsk

tekst eller bog er, hvor finder jeg evangeliet i denne tekst? Hvad er de gode nyheder for mig personligt i denne tekst? Til det kan der siges, at vi ikke finder profetier om Jesus eller udfoldelser af evangeliets kerne, Jesu død og opstandelse, i Ordsprogenes Bog. Men vi finder alligevel en teologisk grundtone, som kan lede os på sporet af Guds store plan for verden og for os.

Den første grundtone vi møder er begrebet *gudsfrygt*. Det skal vi se nærmere på i det første studie, men her skal der bare nævnes, at Paulus taler om, at han er "udsendt for at kalde Guds udvalgte til tro og til erkendelse af den sandhed, der fører til gudsfrygt" (Tit 1,1). Så gudsfrygt er så at sige resultatet af troen. Troens frugt. En frugt som kan efterlignes og foregives, som Paulus siger et andet sted: "i det ydre har de gudsfrygt" (2 Tim 3,5), men sand gudsfrygt kender de ikke.

I et afsnit i 1 Korintherbrev 1 taler Paulus om korsets dårskab og Guds visdom (1 Kor 1,18-31). Her siger Paulus at når han prædiker om Kristus, så omtaler han ham som "Guds kraft og Guds visdom." (1 Kor 1,24). Jesus er Guds fuldendte visdom, og når Gud siger til Salomo, at der ikke siden skal komme nogen som ham, så er det med undtagelse af Jesus. For Jesus er visdommen personificeret. Så det nærmeste vi kommer på Jesus og evangeliet i Ordsprogenes Bog, er i glimt i de fire visdomstaler, som er personificeret ved en kvinde, når hun fx siger: "Vend jer til min retledning, så vil jeg lade min ånd strømme ud til jer og forkynde jer mine ord." og "For den, der finder mig, finder livet." (8,35)

Ikke love og ikke løfter

Ordsprogenes Bog er ikke profetiske løfter, som fortæller hvordan fremtiden bliver. Det er heller ikke love og retsregler, som vi finder dem i Mosebøgerne. Det er derimod en invitation til at lære livsvisdom, som er opsparet af tidligere generationers nærkontakt

med Gud og hans vilje. Det betyder samtidig at bogen ikke giver nogen garantier. Når der fx står, "At frygte herren forlænger livet, uretfærdiges levkår afkortes" (Ordsp 10,27), så er det altså ikke med sikkerhed givet, at den troende lever længere end den ikke-troende, men der er en større *sandsynlighed* for, at livet med Gud holder dig fri fra mange problemer, som kunne afkorte dit liv.

Kort sagt kan man sige, at Ordsprogenes Bog er en vejledning til det gode liv i den verden Gud har skabt. Men uden garantier og løfter.

Studie 1: Guds frygt

”At frygte Herren er begyndelsen til kundskab” (1,7)

Læs Ordsp 1,1-9:

Guds frygt er et meget fremmedartet begreb i vores kontekst. Hvorfor skal vi frygte Gud? Var guder ikke noget man frygtede i gamle dage, og som man siden er kommet ud over. Ikke desto mindre taler Bibelen om at frygte Herren, og i den bog vi har for os nu, endda som første skridt på visdommens vej. Det er nemlig Ordsprogenes Bogs hensigt, at sætte mennesker i bevægelse fra tåbelighed til visdom, fra umodenhed til modenhed, fra uerfarenhed til kløgt.

Spørgsmål til samtale:

1. Hvordan forstår du ordet guds frygt?
2. Har du selv været god til at lytte til din fars formaning og din mors belæring?
3. Hvordan formidler man bedst troen til sine egne børn?

Læs Ordsp 1,10-19:

Her er en tekst der handler om vel nok en af de største bekymringer forældre kan have på deres børns vegne: at de får dårlige venner. Det er den første belæring faderen har til sin søn: vælg dine venner med omhu!

Disse venner er virkelig ude på ballade og forsøger at lokke sønnen ud i ret tvivlsomme affærer, og faderen formaner: ”Min søn, gå ikke ad den vej.”

Samtidig kan man også spørge sig selv, om der er andre ting der lokker mig væk fra den gode vandring sammen med Gud?

Spørgsmål til samtale:

1. Ville du advare dine egne børn fra dårlige venskaber?
2. På hvilken måde rammer vennernes onde planer dem selv (se vers 18)?
3. Forestil dig at læse denne tekst som fængselsindsat. Hvad lægger du så mærke til?

Studie 2: Far og søn

”Min søn, glem ikke min belæring” (3,1)

Man kan se på forholdet mellem far og søn fra to synsvinkler. Enten som barnet ser på sin far eller som faderen ser på sin søn. Vi skal prøve at gøre begge dele i dag.

Nogle har haft et forbillede i deres far, som de med stolthed kunne følge efter. Far som en helt. Måske kan du huske den første gang, du opdagede, at din far ikke kunne alt. Det er tegn på, at du har set op til ham.

Andre har aldrig mødt deres egen far eller også har ”far” ikke været et forbillede. Tværtimod. Det kan ligefrem blive en kamp om at blive sat fri fra de negative forestillinger som begrebet ”far” har været associeret med.

Uanset hvilken baggrund du har, så ønsker Gud at være vores gode far. Og i Ordsprogenes Bog, møder vi en faderstemme, som kan blive til inspiration for den faderløse, og til støtte for den gode far-søn-relation.

Læs Ordsp 2,1-22:

I kapitel 2 er temaet ”den gode vej”. Det begynder med en opfordring til at tage imod ordene fra denne åndelige far; gemme budene, lytte, vende hjertet til. Det er en opfordring til at lade forsvarsværkerne falde og åbne sig for Guds ord. Læg mærke til hvor mange gange ordet vej og synonyme forekommer i kapitlet, og læg også mærke til i v. 9, at der ikke kun er én god vej, men mange gode veje.

Spørgsmål til samtale:

1. Vender du dit hjerte mod forstandighed (v. 3) eller bort fra den?
2. Hvad kendetegner de gode veje (v. 6-11) og hvad kendetegner de dårlige veje i teksten (v. 12-19)?
3. Hvornår har du sidst spurgt om gode råd hos en der var klogere end dig selv?

Læs Ordsp 3,1-12:

Hvis man har børn, kan man nogen gange godt have lyst til at sige "jeg ved bedre". Samme erkendelse gør denne far til sin søn: "støt dig ikke til din egen indsigt" (v. 5). Stol ikke blindt på dig selv. Du har brug for åndelig visdom udefra. Det er nemt at se fra faderens perspektiv, men selvfølgelig lidt sværere at se fra sønnens.

Her skal vi huske, at dette ikke er løfter: "Du skal ære Herren med din rigdom... så fyldes dine forrådskamre til overflod." Det er sikkert ofte sådan, men dog ikke altid. Tænk på Job for eksempel.

Det er sundt at overveje sin egen rolle som opdrager og forbillede overfor sine børn. Familiens overhoved og faderfigur har stor indflydelse på sin ægtefælles gudsbillede og sine børns gudsbillede.

Spørgsmål til samtale:

1. Mærker dit barn din kærlighed før din irettesættelse (v. 12)?
2. Hvordan retleder man et barn, som er kommet på afveje på den bedste måde?
3. Oplever du at dine forrådskamre fyldes til overflod, når du giver til Guds ære?

Studie 3: Seksuel integritet

”Drik vand af din egen cisterne” (5,15)

Læs Ordsp 5,1-14:

Kapitel fem er den 8. far-søn-tale, og handler om at bevare sin seksuelle integritet. En bibelsk udgave af samtalen om bien og blomsten. Og der bliver ikke fejlet noget ind under gulvtæppet. ”Nok drypper fremmed kvindes læber af honning... men hun ender med at blive bitter malurt.”

At være kristen handler ikke om at have alt sit på det tørre. Men at tage hånd om sin skyld og give den til Jesus. Derfor er det også vigtigt at lytte til teksten, når den giver udtryk for denne fortrydelse over tidligere dumheder eller synder i v. 12-14: ”Hvorfor hadede jeg formaning, hvorfor forkastede mit hjerte retledning?” Den erkendelse er udgangspunktet for at kunne modtage tilgivelse.

Spørgsmål til samtale:

1. Vi har alle brug for tilgivelse. Hvorfor er det så svært at indrømme det?
2. Har du erfaringer i dit liv, hvor du ”ikke hørte på dine vejledere” (v. 13) – kræver nok lidt tid til overvejelse?
3. Hvordan bevarer man sig bedst, som mand, imod den fremmede kvindes ”læber af honning”?

Læs Ordsp 5,15-23:

Vers 15-19 er et af mine favoritafrsnit i Bibelen, fordi det minder mig om at glæde mig over den ægtefælle som blev min. Det kan illustreres med et billede: Jeg glæder mig over det stykke kage

som blev mit. Jeg går ikke og overvejer om jeg hellere ville have haft et stykke med brun glasur, hvid glasur, frosting eller kokos. For det er slet ikke relevant. I stedet for må jeg "beruse mig i [min ungdoms hustrus] kærlighed." (v. 19).

Spørgsmål til samtale:

1. Kan kærligheden i ægteskabet være "berusende" til stadighed (v. 19)?
2. Hvordan forholder du dig til billedet af seksualitet som en strømmende kilde, som enten "strømmer hen ad gaden" eller "tilhører dig alene" (v. 16-17)?
3. Hvordan formidler man en kristen seksualmoral til sin børn på en god måde? Finder du inspiration i teksten til det?

Studie 4: Visdommen

”Jeg dansede på hans vide jord” (8,31)

Læs Ordsp 8,22-36:

Visdommen er personificeret som en kvinde i Ordsprogenes Bog. Hun får ordet i bogen fire gange (1,22-33, 3,13-20, 8 og 9), og hvis man læser det hele får man et lidt større overblik. Men her vil vi bare læse anden halvdel af kapitel 8.

Visdommen omtales i de første vers i stil med beskrivelser af Jesus andre steder i Bibelen. Fx i Joh 17,5: ”Fader, herliggør mig nu hos dig med den herlighed, jeg havde hos dig, før verden var til.” og Esajas 11,1-2: ”Men der skyder en kvist fra Isajs stub, et skud gror frem fra hans rod. Over ham hviler Herrens ånd, visdoms og indsigts ånd.” Paulus siger det således: ”Vi prædiker Kristus som Guds kraft og Guds visdom.” Derfor kan vi med god ret sammenkæde Visdommen og Kristus, som nærmest to sider af samme sag. Visdom er en egenskab ved Gud og hans søn Jesus Kristus. Vi kan sige Gud er visdom.

Det er Guds ønske for os, at vi lever gudfrygtige liv guidet af hans visdom. Verden i al dens skønhed er et eksempel på Guds visdom. Universets fantastiske design og fint indstillede naturlove er forudsætningen for menneskelivet. Det ypperste, som resulterer i en stolt glædesdans, er mennesket (v. 8,31). Gud er stolt over os, som en kunstner er stolt over sit kunstværk og som en far eller mor er stolt over sine børn.

Når der i vers 35 står ”den, der finder mig, finder livet” klinger Jesus igen i baggrunden. Fx Joh 11,25: ”Jeg er opstandelsen og livet; den, der tror på mig, skal leve, om han end dør.”

Spørgsmål til samtale:

1. Er du enig i at Gud har skabt verden med visdom? Hvor ser du det henne?
2. Hvordan forstår du billedet med visdommen, der danser foran Gud?
3. I vers 35-36 modstilles livet og døden. Hvordan kan mangel på visdom føre til død, og omvendt visdom føre til liv?
4. Hvordan lever man efter Guds visdom i praksis i sin hverdag i dag?

Studie 5: Arbejde

”Ved sine hænders arbejde opnår man løn” (12,14)

I dag skal vi læse lidt anderledes end vi plejer. I stedet for at læse ét langt afsnit fremadskridende, skal vi studere ét emne på tværs af hele Ordsprogenes Bog.

Læs 10,5; 12,11; 13,11; 14,23; 18,9; 21,25; 22,29; 24,27. Der er ikke så meget tekst, så læs det ikke for hurtigt. Måske to gange.

Først: Opfordringerne til at arbejde i Ordsprogenes Bog skal ikke misbruges til at få skyldfølelse fordi man af den ene eller anden årsag ikke *kan* arbejde. Til dem kan der findes trøst et andet sted: Ordsp 3,5-6.

Oversigt over skriftstederne:

<p>10,5: Sover ved høsttid >< samler forråd. 12,11: Dyrker jorden >< forfølger tomme mål 13,11: Letvundet rigdom >< samle med sine hænder 14,23: Alt slid giver gevinst 18,9: Den, der forsømmer, ligner den, der ødelægger 21,25: Den dovnes drømme bliver hans død 22,29: Den, der er rask til sit arbejde, skal prises. 24,27: Fuldfør dit arbejde ude, derefter arbejdet derhjemme</p>
--

Den protestantiske kirke i Vesteuropa er berømt for sin høje arbejdsmoral . Vi kommer ud af en tradition, hvor det simple og ærlige arbejde holdes i ære, og hvor man ikke har tilskyndet til ”at forfølge tomme mål” (12,11). Det er i luthersk sammenhæng

blevet kaldt et liv i kald og stand. Hvor det er ligeså helligt at være bager og bage brød, som at være præst og forberede en prædiken, så længe det gøres under Guds vejledning og visdom.

Gud interesserer sig også for hverdagens liv og arbejde, ikke kun det fromme i kirken og missionshuset. Også i arbejdet forventes det, at vi lever efter Guds gode bud.

Der kan sikkert siges mere om den protestantiske arbejdsmoral, men i Ordsprogenes Bog finder vi i hvert fald en række kendetegn:

- Rettidig omhu (10,5)
- Flittighed, frem for tomme ord (12,11 og 14,23)
- Ærlighed (13,11)
- Med næsten for øje (24,27)
- Anerkendelse (22,29)

Spørgsmål til samtale:

1. Har du nogen principper, der guider dig i dit arbejde?
2. Er der andre ting, der kendetegner en protestantisk arbejdsmoral?
3. Hvordan opfatter du begreberne "kald og stand" - i positiv eller negativ forstand?
4. Hvordan bliver vi som kristne kendt for at have en høj arbejdsmoral? Hvad er resultatet af at have en høj arbejdsmoral?

Studie 6: Ords magt

”Et mildt svar afvender vrede,
et sårende ord vækker harme.” (15,1)

Ligesom sidste gang, skal vi se på et emne, *ords magt*, gennem hele Ordsprogenes Bog og altså ikke ét sammenhængende afsnit. Der er rigtig mange ordsprog om ord, så dette er kun et uddrag.

Læs: 10,21; 12,18; 13,3; 15,1; 15,4; 15,23; 16:28; 18,8 og 18,21.

Oversigt over skriftstederne

<p>10,21: Den retfærdiges læber er hyrde for mange</p> <p>12,18: Uoverlagt tale er sværdstik, vis tale er lægedom</p> <p>13,3: Vogte sin mund >< åbenmundet</p> <p>15,1: Mildt svar >< sårende ord</p> <p>15,4: Besindige ord er livets træ</p> <p>15,23: Ord i rette tid</p> <p>16,28: Bagtaleren skiller venner</p> <p>18,8: Bagtalerens ord er lækkerbiskener</p> <p>18,21: Liv og død er i tungens vold</p>
--

Ord betyder noget. De kan være med til at bygge op og de kan bryde ned. Det er ikke vanskeligt at forstå ordene ”liv og død er i tungens vold” (18,21).

Ord er ligesom tandpasta. Når de først er kommet ud af munden, er det vanskeligt at tage dem tilbage, ligesom det er ret besværligt at få tandpasta tilbage i tuben. Sårende ord kan brænde sig ind i vores bevidsthed, også selvom de er talt i ophidselse eller ubetænksomhed. De kan definere et menneskes

selvbillede, hvis de er sagt tilstrækkelig mange gange – i både positiv og negativ retning.

Ordsprogenes generelle opfordring handler om at være lidt mere sparsom med dine ord, især hvis du har en tilbøjelighed til vrede og hidsighed. Dine uoverlagte ord kan være som sværdstik for den der hører dem. Men vi skal heller ikke være tavse, for velvalgte ord kan også være lægedom (12,18).

Et helt emne for sig selv handler om bagtalelse. Det beskrives som lækkerbiskener for øret. Det er ord, som nemt glider ned, men det er bare ikke sande eller kærlige. Og vi skal være opmærksomme på, at bagtalelse sår splid mellem venner (16,28).

Hold samtalen på egen bane. Hvordan kan du selv blive bedre til at kommunikere bedre og mere bibelsk?

Spørgsmål til samtale:

1. Hvordan undgår vi at tale sårende til hinanden og vores børn?
2. Hvordan kan den retfærdiges læber være hyrde for mange? (10,21)
3. Hvordan afvænder man vrede med et mildt svar? Kan det ikke være bedre at svare hårdt med hårdt? (15,1)
4. Velvalgte ord kan gøre en forskel. Kan du komme med et eksempel?

Studie 7: En dygtig kvinde

”Der er mange dygtige kvinder til,
men du overgår dem alle!” (31,29)

Læs Ordsp 31,10-31:

Teologer taler om en *Ordsprogenes-Bog-31-kvinde*. Hun er flittig og arbejdsom. Hun er tillidsvækkende og hjælpsom. Hun er investeringsvillig og klog. Hun er ubekymret og velanset.

Ligestilling fylder meget i vores kultur. Det gjorde det ikke på samme måde på bibelsk tid. Derfor kan vi nemt komme til at lægge noget ned over teksten, som slet ikke var hensigten.

Det er ikke et forsvar for 'kvinden til kødgyderne', snarere tværtimod. Det er hyldest til kvinden! ”Hun er langt mere værd end perler.” og ”Hendes sønner priser hende.” Fortæller vi mænd vores hustruer, hvor meget vi værdsætter dem?

Der er i hvert fald ingen tvivl om at Ordsprogenes Bog har et positivt syn på kvinder. Også når den beskriver konflikter mellem mand og kvinde (se fx 21,9, som jeg mener skal læses med et glimt i øjet – Guds ord er også humoristisk).

Kvinden i teksten sætter så høj en standart for godhed, at det kan virke urealistisk og demotiverende for læseren, hvis man ikke forstår hensigten. Jeg tror vi skal læse det som et ideal. Et forbillede som vi må forsøge at formes efter, men som vi aldrig fuldt ud kan leve op til. Der er ikke en forventning i teksten om at alle kvinder skal leve præcis på samme måde.

Men i en ellers forholdsvis mandsdomineret kultur er det befriende at læse et digt om den dygtige hustru. Det understreger at Bibelen ikke kun henvender sig til ét køn eller én kultur, men at det er visdom til alle til enhver tid.

Del evt. samtalen op i mænd og kvinder!

Spørgsmålene tager udgangspunkt i ægteskabet, men i dag lever mange alene. Derfor er der tilføjet spørgsmål til dem, der lever alene.

Spørgsmål til kvindernes samtale:

1. Hvordan skal vi forholde os til spørgsmålet om ligestilling som kristne?
2. Hvordan kan du lade dig inspirere af den dygtige kvinde i Ordsp 31? Gør billedet af kvinden dig nedtrykt?
3. Hvordan kan du som kvinde hjælpe din mand med at lede familien åndeligt?

Spørgsmål til mændenes samtale:

1. Hvornår har du sidst sat dig ned og skrevet et digt til din hustru, hvor du sætter ord på det hun gør og den hun er?
2. Kvindens dygtighed er også et forbillede for mændene. Hvordan kan du lade dig inspirere af den dygtige kvinde i Ordsp 31?
3. Hvordan skaber man de bedste rammer for sin hustru, så hun trives bedst?

Spørgsmål til dem, der lever alene:

1. Kan du komme på bibelske eksempler på at "formålet med livet" *ikke* er ægteskabet? (Se fx 1 Kor 7)
2. Hvilke udfordringer er der ved at være alene og samtidig være "gudfrygtig"? (31,30)
3. Hvem opmuntrer dig, hvis det ikke er en ægtefælle? Hvordan opmuntres du?

Ordsp 1,8-9

*Lyt opmærksomt, min søn,
til hvad din far fortæller dig
og hvad du lærte på skødet af din mor.
Bær deres gode råd og vejledning
som en blomsterkrans i håret
eller som et ædelt smykke om halsen.¹*

Morten Rugager Kristensen

1 Min oversættelse efter inspiration fra *The Message*.